

GENT IN 1872

5 januari : In het Watergangstraatje genaamd Toveressensteeg op de hoek van de Nederpolder en van de Roskamstraat, is maandagavond een onbekende persoon in 't water gelopen en verdrongen.

Te Gent werden naamloze brieven verspreid in verband met het contract tussen de stad Gent en de Gasmaatschappij. Dit contract loopt tot 1 juli 1881. Hierover straks meer.

7 januari : In de Volkskeuken op het St. Veerleplein is nu ook koffie verkrijgbaar tegen twee centimes per kom.

Te Gent werd de Zetternamskring opgericht met als doel het behartigen van de Vlaamse belangen.

14 januari : Alles wordt duurder en duurder. De huishuur slaat op, de eetwaren slaan op. Alles slaat op uitgenomen de wedden van de kleine bedienden. (De Stad Gent)

19 januari : In een dechtfabriek op de Dendermondsesteenweg werd een meisje van tien jaar de linkerarm afgerukt.

De Heer Eugène De Smet, oud lid van het Nationaal Congres, en oud volksvertegenwoordiger, is op 18 januari overleden. Hij was 85 jaar oud en behoorde tot de katholieke partij.

5 februari : De Heer Ed. Cambier, geboren te Ronse op 26 december 1805 is te Gent overleden. Hij was een voorstander van de liberale partij. Zijn zoon zal gedurende vele jaren een belangrijk aandeel hebben in het politieke leven te Gent.

16 februari : Te Gent werd een commissie opgericht voor de viering op 1 april van de 300° verjaring van de inneming van Den Briel door de Watergeuzen. De leden zijn de Maere-Limnander, Heremans, Kerfijzer, Hipp. Metdepenningen, Sunaert, J. Vuylsteke, Edm. Willequet.

17 februari : Te Gent werd begin januari een naamloze nota verspreid in verband met het kontrakt tussen de stad Gent en de Gasmaatschappij. Het onderwerp van de nota werd behandeld in bijna al de Gentse kranten. Er verscheen een tweede nota en het bleek, dat de beide brieven opgesteld waren door Scribe. Het huidig kontrakt werd afgesloten op 11 juli 1846 en met een duur van 35 jaar, dus tot in 1881. De stad Gent betaalde 2,5 centimes per uur verlichting en per gaslantaren, de particulieren betaalden 30 cent, per M 3 en de fabrieken 25 cent per M 3. De gasmaatschappij stelde nieuwe tarieven voor en dit met ingang van 1872 in geval de stad het kontrakt thans wilde verlengen voor een periode van dertig jaar en dit met ingang in 1881 (dus tot in 1911) : stadsverlichting : 0,75 cent. per uur en per lantaren particulieren : 20 cent. per M. 3

een korting van 5 % tot 30 % voor grote verbruikers.

Het gemeentebestuur van Elsene had echter met dezelfde maatschappij een voordeliger kontrakt afgesloten, maar de Gasmaatschappij was niet bereid deze gunstige voorwaarden aan Gent te verlenen. Hierop besloot de gemeenteraad geen nieuw kontrakt met de Gasmaatschappij af te sluiten.

De haventrafiek nam stilaan uitbreiding

Jaar	Aantal Schepen	Totaal tonnemaat	Gemiddelde tonne- maat per schip
1866	365	62 710	172
1867	410	77 024	188
1868	427	73 949	173
1869	379	67 297	177
1870	382	72 809	190
1871	830	145 429	175
1872	567	111 438	195

De getallen voor 1871 zijn uitzonderlijk en een gevolg van de Frans-Duitse oorlog. In 1874 zal het aantal stoomschepen het aantal zeilschepen overtreffen.

De oorspronkelijke kaailengte van het Handelsdok in 1829 bedroeg :

164 meter; in 1866 waren er 314 meter kaai. De gemeenteraad besluit een nieuwe kaai in hout en met een lengte van 107 meter te bouwen. Tevens zal een nieuwe hangaar gebouwd worden. Beide werken samen zullen 67 600 fr. kosten.

De gemeenteraad besluit ook de Speldenstraat, die toegang geeft tot de Vrijdagmarkt te verbreden van vijf meter op tien meter.

19 februari : Een voorstel tot afschaffing van de Berg van Barmhartigheid wordt verworpen met vijftien stemmen tegen tien. In 1871 werden in totaal 92 601 panden ingebracht met een totale waarde van 882 587 fr. Hiervan hadden 30 938 panden een waarde kleiner dan vijf frank.

21 februari : Een negenjarig jongentje, sinds enkele dagen werkzaam in een spinnerij is donderdag door het tandwiel gegrepen en bijna geheel verbrijzeld. Zou het nog geen tijd worden om een wet te stemmen op het werk van kinderen in de fabrieken ? (Gazette van Gent)

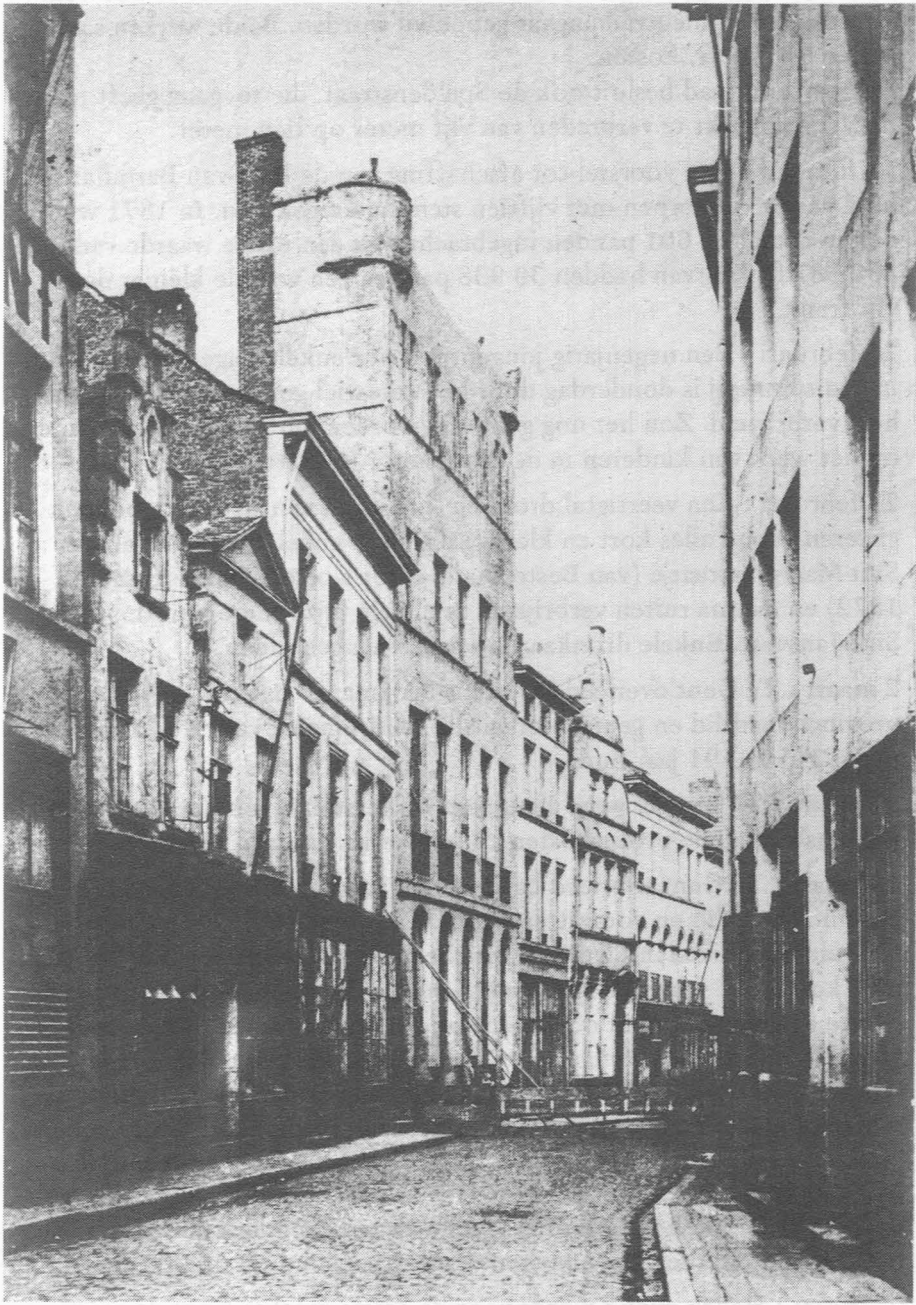
23 februari : Een veertigtal dronken lotelingen van Ledeberg hebben gisteren avond alles kort en klein geslagen in enkele kroegen van het Sint-Maartenstraatje (van Bestormstraat tot Korte Violettenstraat in 1872) en daarna ruiten verbrijzeld in enkele bijzondere huizen van de Sint-Jansvest. Enkele dronkaards werden aangehouden.

2 maart : Te Gent overleed Maertens-Peckmans, bankier, gewezen provincieraadslid en gemeenteraadslid, oud senator voor de katholieke partij. Hij was 91 jaar oud.

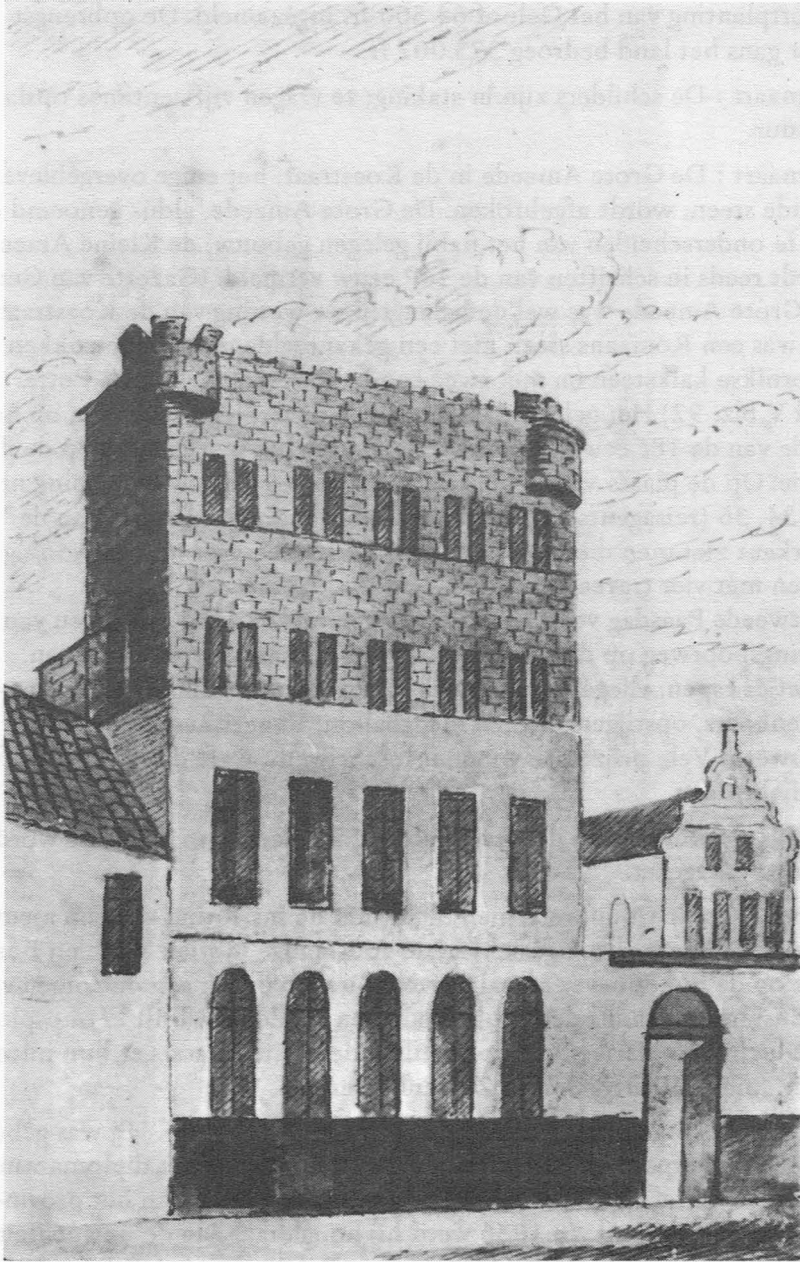
11 maart : Te Brussel werd Langrand bij verstek veroordeeld tot tien jaar opsluiting, de proceskosten en het verlies van zijn burgerrechten.

18 maart : Te Gent overleed baron Fred. van der Bruggen-de Naeyer, provincieraadslid en voorzitter van de Katholieke Kring van Gent. De huidige schietstand werd opgericht in de Bijlokemeersen in 1858; men kon enkel schieten op honderd meter. Thans beschikt men over betere geweren en moet de schietbaan verlengd worden. Reeds heel wat plannen werden gemaakt om een nieuwe schietstand aan te leggen. Zo ziet men op het plan van B. J. Saurel van 1863 een ontwerp van schietstand aan de Dampoort. De gemeenteraad beslist thans de schietstand in de Bijloke uit te breiden : het schietveld zal een breedte hebben van 90 meter en 350 m. diep. Het ontwerp voorziet 23 schiet-schijven : tien op honderd meter, acht op tweehonderd meter en vijf op driehonderd meter. De kosten worden geraamd op 65 000 fr.

23 maart : Heden avond wordt voor de eerste maal te Gent de opera Rienzi van Richard Wagner opgevoerd. De eerste opvoering had plaats

De Grote Ameede (Koestraat)

De Grote Ameede (Koestraat)

te Dresden in 1842.

24 maart : In 1871 werd in het bisdom Gent voor het Werk voor de Voortplanting van het Geloof 64 500 fr. ingezameld. De opbrengst voor gans het land bedroeg 323 007 fr.

27 maart : De schilders zijn in staking; ze vragen vijf centimes opslag per uur.

30 maart : De Grote Ameede in de Koestraat, het enige overgebleven aloude steen, wordt afgebroken. De Grote Ameede, aldus genoemd om het te onderscheiden van het nabij gelegen gebouw, de Kleine Ameede, wordt reeds in schriften van de 14° eeuw vermeld. (Gazette van Gent) De Grote Ameede was wel de belangrijkste woning van de Koestraat; het was een Romaans steen met een gekanteelde gevel opgetrokken in Doornikse kalksteen en met twee ronde hoektorens. (zie De Potter deel V blz. 92) Het gelijkvloers en de eerste verdieping werden op het einde van de 18e eeuw verbouwd, wat duidelijk merkbaar is op de illustratie. Op de plaats van de Grote Ameede staat thans de woning nr. 32, 34, 36 (reisagentschap en winkel voor damesklederen). Van de overkant ziet men duidelijk, dat de twee huizen vroeger een woning waren met vier traveeën.

Op tweede Paasdag volksfeest ter gelegenheid van het aanleggen van de ringspoorweg op de Begijnhoflaan en Blaisantvest. Tournooien, balletjes rapen, vliegend paard, wit en zwart, mastklimmen, locomotievenkoers, opstijgen van een luchtballon, Venetiaanse verlichting, vuurwerk. Vele prijzen te winnen. Inschrijven : Café du chemin de fer, Begijnhoflaan.

3 april : De afbraak van de citadel en het nivelleren van de grond wordt ijverig voortgezet.

5 april : Op de Coupure is men bezig met de inrichting van een nieuw hospitaal. Het wordt ingericht in de voormalige fabriek Van den Bosche op de linker oever en zal toevertrouwd worden aan de zorgen van de Zusters, die thans de Bijloke bedienen. Bedoeld wordt het hospitaal Toevlucht van Maria. Op 8 april zullen de eerste Zusters er hun intrek doen. (zie L. Elaut : Gentse Ziekenhuizen blz. 151)

6 april : Te Moortsele overleed Constant Philip Serrure. Hij was geboren te Antwerpen op 22 september 1805. Nadat hij het diploma van doctor in de rechten had behaald, werd hij archivaris van het provinciaal archief te Gent. In 1836 werd hij hoogleraar aan de universiteit te Gent en doceerde de geschiedenis van België en van 1854 tot 1864 ook de Nederlandse taal en letterkunde. Als rector van 1855 tot 1857 had hij heel wat moeilijkheden door de politieke twisten (gevallen

†
PRIEZ POUR L'ÂME

de Monsieur

Constant Philippe

SERRURE,

Epoux de Dame

Mathilde Jeanne Van Damme,

Professeur à l'Université de Gand (1835-1871)

et Recteur de la même Université (1855-1857)

né à Cluvero, le 22 Septembre 1805,

décédé à Moortzele le 6 Avril 1872.

Les justes vivront éternellement et leur récompense est près du Seigneur.

Sap. v. 16.

Quand l'iniquité triomphait et que le mensonge dictait ses lois, il n'a jamais cessé de défendre la vérité.

Eccles. chap. 49, v. 4.

Souvenez-vous de moi et n'oubliez jamais les services que j'ai rendus.

Esd. chap. 2, v. 13.

R. I. P.

Gand, Lithogr. de Florimond Van Loo.

Brasseur en Laurent en tussenkomsten van bisschop Delebecque en minister De Decker).

C. Serrure gaf samen met Blommaert het eerste Vlaams tijdschrift na 1830, de Nederduitsche Letteroefeningen uit in 1834; samen met Blommaert stichtte hij de Maetschappy der Vlaemsche Bibliophilen in 1838. Hij gaf een groot aantal Middelnederlandse teksten uit en stichtte het wetenschappelijk tijdschrift Vanderlandsch Museum voor Nederduitsche letterkunde, oudheden en geschiedenis (1855-1863), tijdschrift dat bijna volledig door hem werd gevuld. Hij bezat een uitgebreide verzameling manuscripten, o.a. van Hadewijch, Ruusbroec, enz., manuscripten, die thans eigendom zijn van de Universiteitsbibliotheek te Gent. Hij werd te Bottelare begraven.

18 april : Overkort zullen in het station de nieuwe toegang en de wachtzalen geopend worden.

Het dividend voor 1871 van de aandelen van de maatschappij La Lys bedraagt 182 fr. (waarde aandeel op de beurs : 2900 fr.)

20 april : Het Hotel de Coninck op de Nederpolder, oud lokaal van de Melomanen, is gisteren verkocht voor 170 000 fr. aan de heer J. Casier-de Hemptinne, senator. Het gesticht voor oogziekten bestuurd door de Zusters van de Kindsheid Jezus, zal er zich vestigen.

29 april : De gemeenteraad keurt de aankoop goed van een stuk grond groot 2500 M 2. voor 72 000 fr. in de Laurierstraat en dit voor de aanleg van de huidige Guinardstraat.

Met de aarde afkomstig van het afgraven van de Citadel zal de Bijlokelaan (= Martelaarslaan) worden opgehoogd.

12 mei : Openbare verkoping : Herberg De Fortuin, Lange Munt 25 met afzonderlijke kelder in het Schoenlappersstraatje, groot 108 m 2. Verhuurd tegen 550 fr. per jaar. Kelder tegen 11 fr. per maand.

15 mei : Er zouden onderhandelingen zijn tussen de stad Gent en de regering over het inrichten van een station buiten de Kortrijkse poort om te verhinderen, dat de sneltreinen van Brussel naar Oostende nog in het huidig station moeten komen, wat een verlies van twintig minuten betekent.

16 mei : De herstellingswerken van het stadhuis vorderen goed. We hebben in het werkhuis van beeldhouwer Van Eenaeme de in blauwe hardsteen gebeeldhouwde ornamenten gezien, die de grote trap van de ingang zijde Hoogpoort moeten versieren.

17 mei : Door de correctionele rechtbank te Gent werd August Daele, gewezen bankier te Gent en voortvluchtig, bij verstek veroordeeld

1e voor enkel bankroet : drie maand gevangenis 2e voor 51 gevallen van misbruik van vertrouwen : 51 maal twee maand gevangenis en een boete van duizend frank. Aug. Daele was de uitgever van de Beurzen-courant, die hij in 1870 verkocht had aan Eug. Vander Haeghen.

18 mei : Te Gent overleed Camille De Bast, oud 64 jaar. Hij was een van de grootste fabrikanten te Gent en was oud-senator voor de liberale partij. Op de begrafenis werden toespraken gehouden door Delecourt, gewezen senator; door Ad. De Meulemeester in naam van het bestuur der Burgerlijke Godshuizen, door Wiemer, schoolhoofd in naam van de Vrijheidsliefde, door Ch. Desmet, nijveraer en door M. De Neef, bureeloverste bij de firma De Bast.

27 mei : Door de wet van 12.8.1871 werd de kiescijns voor de provinciale verkiezingen op 20 fr. en de kiescijns voor de gemeenteraadsverkiezingen op tien frank gebracht.

Het Belgisch Kieswetboek van 18 mei 1872 bepaalde :

Art. 1. Om algemene kiezer te zijn met men :

1e Belg zijn door geboorte of de grote inburgering bekomen hebben;

2e Een en twintig volle jaren oud zijn;

3e In de Staatskas 42 fr. 32 centimes rechtstreekse belastingen, patenten medebegrepen, storten.

Art. 2. Om provinciale kiezer te zijn moet men :

1e Belg zijn door geboorte of de inburgering bekomen hebben;

2e Een en twintig volle jaren oud zijn;

3e In de Staatskas, de som van 20 frank in rechtstreekse belastingen, patenten medebegrepen, storten.

Art. 3. Om gemeentekiezer te zijn moet men :

1e Belg zijn door geboorte of de inburgering bekomen hebben;

2e Een en twintig volle jaren oud zijn;

3e In de Staatskas, de som van 10 frank in rechtstreekse belastingen, patenten medebegrepen, storten.

Verder moet nog vermeld worden, dat door de wet van 24.11.1871 de rechtstreekse belasting op de herbergen vervangen werd door accijsrechten, die niet in aanmerking kwamen voor de berekening van de cijns voor de parlementsverkiezingen. Het doel van deze wet was aan een groot aantal herbergiers, die vermoedelijk meestal liberaal stemden, het kiesrecht te ontnemen.

Welke gevolgen had deze wijziging van de kieswetten voor het Gents kiezerskorps ?

Jaar	Aantal stemgerechtigden		
	voor het parlement	voor provincieraad	voor gemeenteraad
1870	3 917	3 957	4 122
1871	4 107	4 160	4 166
1872	4 310	5 229	6 517

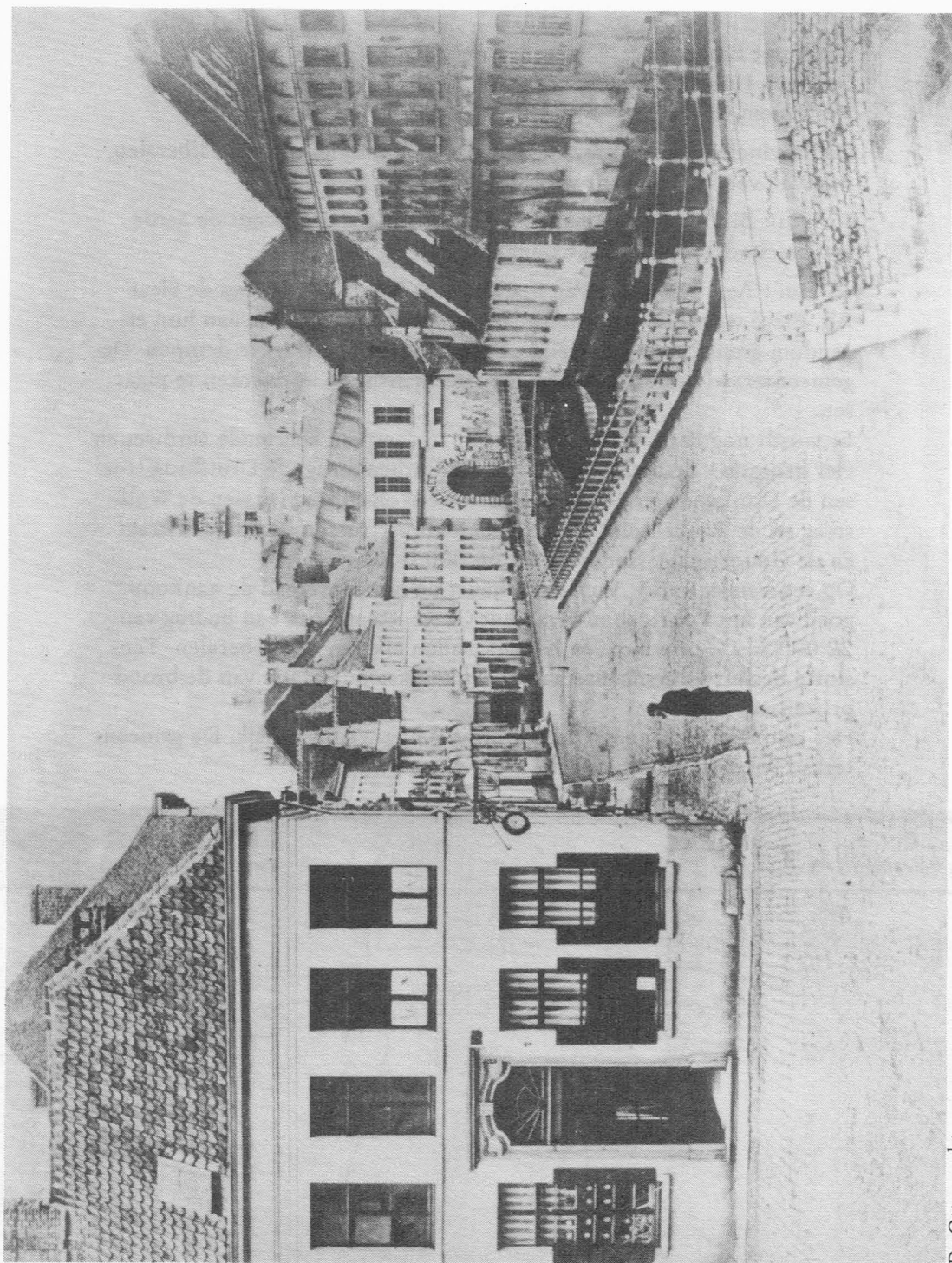
In 1872 telde de stad Gent 127 197 inwoners. Aan de hand van de gegevens van de volkstelling van 1866 zal de vermoedelijke mannelijke bevolking ouder dan 21 jaar ongeveer 38 480 personen geteld hebben. Volgens het bedrag van de betaalde belasting kunnen we de Gentse bevolking in groepen indelen.

Bedrag belasting

42,32 fr. of meer	4 310	11,2 % of 1 op 9
20 fr. of meer	5 229	13,6 % of 1 op 8
10 fr. of meer	6 517	16,9 % of 1 op 6
minder dan 10 fr.	31 963	83,0 % of 5 op 6

Slechts één man op negen ouder dan 21 jaar had stemrecht voor het parlement, vijf mannen op zes hadden geen stemrecht voor de gemeenteraad. Een groot aantal kiezers bekwam maar stemrecht nadat ze gegerfd hadden van hun ouders. Het kiezerskorps telde dan ook weinig jongeren. Als gevolg van de nieuwe kieswetten werden de provincieraaden ontbonden en hadden op 27 mei provinciale verkiezingen plaats. Het kieskanton Gent telde 5 974 kiezers : 5 229 Gentenaars en 745 van drie andere gemeenten. (Drongen, Mariakerke en Vinderhoutte) Te Gent werd enkel een liberale lijst voorgesteld, waardoor er geen kiesstrijd was en waardoor ook de opkomst gering was. Normaal schenken we weinig aandacht aan de verkiezingen voor de provincieraaden. Thans geven we de namen van de verkozen te Gent en wel omdat we verschillende onder hen later opnieuw zullen ontmoeten.

Cardon Goossens	1707
Rod. de Kerchove de Denterghem	1710
Delecourt Emiel	1721
De Meulemeester Ad.	1707
Dumont Alexis	1727
Dury Jan	1797
Heremans Jacob	1707
Van de Kerchove Lodewijk	1715
Van Loo Karel	1718
Van Hollebeke Karel	1715
Van Ootegem Ad.	1714

De Ottogracht

Willequet Edmond	1722
De Deyn Hubert	1723
Verbessem Charles	1709

De provincieraad telde tachtig leden : 62 katholieken en 18 liberalen, waarvan veertien te Gent verkozen.

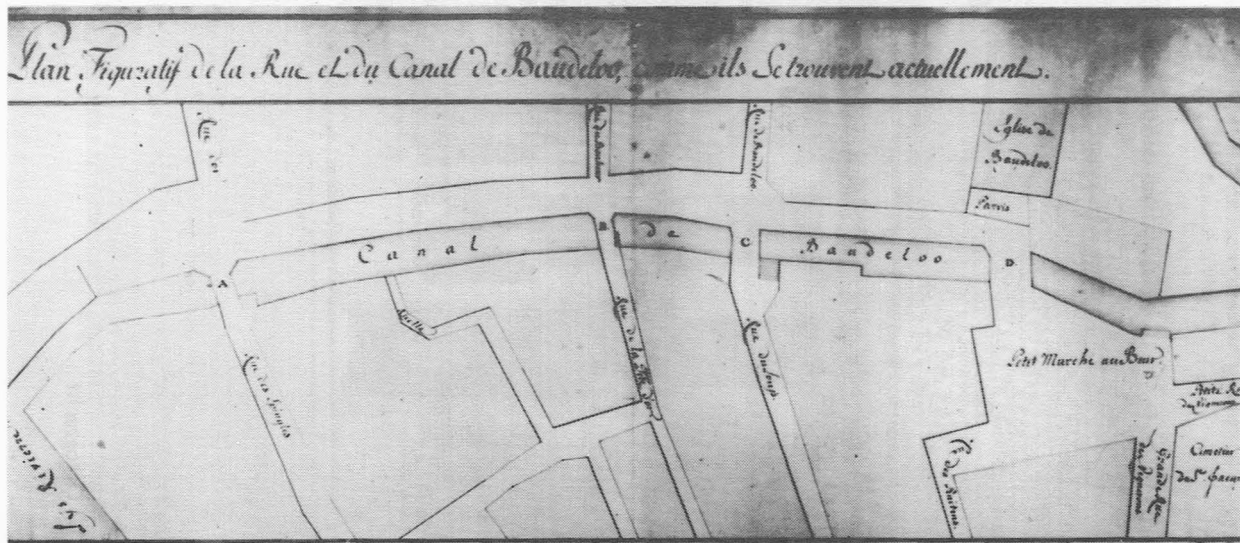
12 juni : Bij middel van een Amerikaanse spoorweg wordt de aarde van de citadel naar de Bijlokemeers gevoerd.

15 juni : Aan de overste van het klooster Doornzele en aan de Heer All. Fiévé wordt de toelating gegeven een waterloop, die aan hun eigendom grenst in de Priesterstraat (= Doornzelestraat) te dempen. De gemeenteraad besluit ook tien nieuwe elektrische uurwerken te plaatsen.

Er wordt nog besloten de Ottogracht te dempen. Hiermede verdwenen vier bruggen : de Baudeloobrug of Bibliotheekbrug, de Druifbrug (tussen de Druifsteeg en de Baudeloolei) de Wolvenbrug (tussen de Wolfsteeg en de Baudeloolei) en de Speldenbrug (tussen de Speldenstraat en de Goudstraat). Het werk zal 66 000 fr kosten.

Op een verslag van J. Vuylsteke keurt de gemeenteraad de aankoop goed van het Poortgebouw van het Gravensteen voor een bedrag van 22 000 fr. De provincie en het rijk zullen elk een derde betalen. Tenslotte besluit de gemeenteraad de wekelijkse publicatie van de broodprijzen af te schaffen.

Het aantal bedienden op het stadhuis is nog weinig talrijk. De gemeenteraad bepaalt het personeelskader, dat omvat :

	<u>jaarwedde</u>
een gemeentesecretaris	6000 - 7000 fr.
een archivaris	2500 fr.
een hulp-archivaris	1900 - 2100 fr.
een bediende archieven	1200 fr.
vier bureauchefs	3000 - 3500 fr.
vier onder-bureauchefs	2400 - 2800 fr.
zes bedienden 1e klas	1900 - 2100 fr.
acht bedienden 2e klas	1500 - 1700 fr.
acht expéditeurs	750 - 900 fr.

Heel wat diensten worden verpacht (innen marktgeden, enz.), waardoor men geen personeel voor deze diensten nodig heeft.

De bevolkingsregisters worden gehouden door de politie. Er is ook nog een bureau voor het bestuur van de openbare werken.

De stad Gent verkoopt aan de Staat een stuk grond groot 1300 M 2 en gelegen hoek Bagattenstraat en Guinardstraat en bestemd voor de gebouwen van het bestuur der Directe belastingen tegen 45 fr. per vierkant meter.

19 juni : Pater Benedictijn Dom Hildebrand, in de wereld Félix de Hemptinne, heeft zondag met veel plechtigheid zijn eerste mis opgedragen in de nieuwe kapel van het weeshuis van Sint-Jozef, door zijn vader opgericht te Maaltebrugge.

23 juni : De Kon. Maatschappij De Melomanen heeft te Brugge een concert gegeven ten voordele van het standbeeld Jan Breidel en Pieter De Coninck, dat te Brugge zal worden opgericht.

1 juli : Na de nieuwe kieswetten werden ook de gemeenteraden ontbonden en hadden gemeenteraadsverkiezingen plaats.

Op 23 juni had de liberale associatie de kandidatenlijst vastgesteld. Op de poll werden 36 kandidaten voorgedragen, waarvan er 31 moesten worden aangeduid. Aan de poll namen 473 leden deel. de Kerchove bekwam 451 stemmen, Andries op de 31e plaats 322 stemmen. Vijf kandidaten kwamen niet in aanmerking : Pijnaert (275 st.), Laurent (269 st.), Thomas (259 st.), Devigne (230 st.) en W. Rogghé (175 st.) Van deze vijf kandidaten was enkel Laurent reeds lid van de gemeenteraad. De liberale kranten geven geen commentaar op de uitslag van de poll, waardoor we uit deze bron niet vernemen waarom Laurent werd geweerd. Een tweehonderd leden van de liberale associatie hadden dus niet voor Laurent gestemd. Waarom ? Een aantal hebben hem hun stem geweigerd om de houding van Laurent tegenover het Nederlands, anderen waren het vermoedelijk niet eens met zijn sectarisme,

tenslotte zullen een aantal middenstanders hem zijn activiteit in verband met een coöperatieve hebben kwalijk genomen.

Van de 31 kandidaten zetelden reeds 24 in de gemeenteraad, aangevuld door zeven nieuwe kandidaten, waarbij we Paul Voituron ontmoeten, die tijdens de gemeenteraadsverkiezingen in 1869 niet meer was voorgedragen, P. Voituron zal zijn verwijdering uit de gemeenteraad niet vergeten; straks zien we dit wel.

Zes gewezen gemeenteraadsleden hadden zich teruggetrokken : Am. Deleu, koopman, Jules de Hemptinne, fabrikant, A. de Maere-Limnander, grondeigenaar, Ferd. Vanderhaeghen, grondeigenaar, G. Scribe, nijveraar, Van der Malen, koopman.

Op 30 juni verscheen het kiesmanifest van de liberale partij, waarin werd opgekomen voor de prioriteit van het burgerlijk gezag en voor het openbaar onderwijs.

Er was ook een oppositielijst, die werd voorgesteld door de katholieke kranten. Door wie deze lijst werd samengesteld is niet te achterhalen. Zeker is, dat een vijftal personen, nl. P. De Smet-Morel, Aug. Hooreman, Fr. De Graet-Bracq, Jules Voortman en Vercruyssen-Bracq deze kandidatuur niet aanvaardden en dit per brief aan de kranten mededeelden. Zo schreef J. Voortman :

Gent, vrijdag avond (28en Juni 1872).

Heer opsteller van de
"Journal de Gand".

Teruggekeerd van eene reis van eenige dagen, deelt men mij een nummer mede van het blad "Le Bien public"; waarin ik mijn naam vind op eene lijst van kandidaten der oppositie, voor de kiezing van den gemeenteraad.

Ik heb de eer u te verwittigen dat ik die kandidatuur op de meest volstreckte wijze weiger en dat ik niemand gemachtigd heb, haar de kiezers voor te dragen.

Ik verzoek u dezen brief, enz.

Jules Voortman.

(De Stad Gent : 30.6.1972)

Op de oppositielijst, die ook 31 namen telde, ontmoeten we drie namen, die voorkwamen op de lijst van het Gentsche Vrij Kiezerskorps tijdens de gemeenteraadsverkiezingen van 26 oktober 1869, nl. Claeys-Waterloos, De Meersman F. en Hebbelynck Frans, avoué. Er is dus geen verband tussen de oppositielijst van 1869 en van 1872. Op 29 juni besprak De Stad Gent de kandidaten van de lijst, kandidaten, die geen werkelijke rol speelden in het politieke leven te Gent. Frans de

Potter, hoofdopsteller van het Fonsenblad, was kandidaat op de oppositielijst.

Op 28 juni schrijft Le Bien Public : "Nous engageons nos lecteurs à accorder leurs suffrages à tous les candidats dénommés sur cette liste". Maar op 30 juni moet onze krant erkennen : "Voortman et Vercruysen-Bracq ont été portés erronément sur la liste de l'opposition; ce n'est pas, comme le dit effrontément Le Journal de Gand, par une rouerie cléricale, c'est à la suite d'un malentendu, auquel aucun clérical n'a été mêlé". In Le Bien Public verschijnen twee brieven van De Smet-Morel, De Graet-Bracq en Aug. Hooreman. "Nous n'avons jamais songé à solliciter les suffrages de nos concitoyens. Mais nous n'hésitons pas d'un autre côté à proclamer hautement que nous nous séparons complètement du conseil actuel sur le terrain administratif et communal. Nous ne pourrions accepter de mandat que si les suffrages de nos concitoyens envoyaient en même temps au conseil de la commune ceux des candidats de l'association libérale avec lesquels nous nous trouvons d'accord sur la question du port de Gand". In een tweede brief verklaart De Smet-Morel : "Je suis et reste libéral aujourd'hui comme je l'étais hier. J'affirme avec mes amis politiques que les hommes de l'hôtel de ville compromettent l'opinion libérale".

Ziehier de uitslag van de verkiezing :

LIBERALE LIJST

de Kerchove de Denterghem Karel, uittredend lid	3775
Wagener Aug., hoogleraar	3714
Levison Désiré	3741
Vermandel Louis	3711
Pickaert Karel, brouwer	3741
Lebègue Karel, advocaat	3723
Dubois Adolf, advocaat	3731
De Coster Wittocx Jan, fabrikant	3734
Burggraeve Ad., hoogleraar	3743
Van den Berghe Joz., eigenaar	3598
Andries Karel, hoogleraar	3714
Hulin Jules, grondeigenaar	3741
Van Heuverswyn Frans, fabrikant	3740
Fredericq Cesar, dokter	3725
Van den Berghe Engelbert, eigenaar	3699
Van Hecke Edmond, grondeigenaar	3720
Dumont Alexis, dokter	3735
Motte Jules, handelaar	3731

Groverman Octaaf, advocaat	3368
De Meulemeester Adolf	3697
Duhayon-Van Duyn, handelaar	3717
Dierman-Seth, fabrikant	3757
Guequier-Dutry Jules, grondeigenaar	3725
Vuylsteke Jules, advocaat	3652
Colson Hendrik, ingenieur	3740
De Smet, bestuurder der Gentse vlasspinerij	3750
Van der Heyden Gustaaf, fabrikant	3661
Van der Meersch Emiel, geneesheer	3672
Van Hollebeke Karel, advocaat	3705
Vervier C.	3371
Voituron Paul, advocaat	3732

Onder de verkozenen vinden we een zevental grondeigenaars, zes advocaten, drie dokters, drie hoogleraars en een negental nijveraars of kooplieden.

De oppositielijst behaalde gemiddeld een 1900 stemmen.

De liberalen hadden ongeveer 66,2 % van de uitgebrachte stemmen, de oppositielijst ongeveer 33,8 %. Te Gent was het kiezerskorps voor de gemeenteraad met 2 351 kiezers aangegroeid (of 56 %). We stellen vast dat de verhouding tussen de liberale en de niet-liberale kiezers - dit met uitzondering van de gemeenteraadsverkiezingen van 1869, waar de liberalen slechts 58,6 % van de stemmen hadden behaald - niet is veranderd. We vermoeden echter, dat de politiek gevolgd door het katholiek ministerie de Theux-Malou (7.12.1871 tot 11.7.1878) de uitslag van de verkiezing te Gent heeft beïnvloed.

De dag na de verkiezing was er feest bij de liberalen. De fanfare van de Gentse Vlasfabriek bracht een serenade aan de burgemeester. De Melomanen brachten een serenade aan de burgemeester en aan Jules Motte, voorzitter van de Melomanen.

Le Bien Public brengt volgend commentaar op de uitslag: "Notre défaite d'hier ne nous a pas surpris. Nous nous y attendons; elle était inévitable, surtout après les incidents qui étaient venues la veille de l'élection briser l'élan de l'opposition." En verder: "de l'aveu les libéraux eux-mêmes l'homme de la situation: ce n'est pas plus M. Laurent, ce n'est plus même M. le comte de Kerchove, c'est le colporteur de vader Cats, c'est le sieur Vandermeulen".

In 1872 werd de wijk Sint-Amandsberg van de gemeente Oostakker een afzonderlijke gemeente met 4 416 inwoners. Er waren 191 ingeschreven kiezers en 183 namen aan de verkiezing deel. De liberale lijst van Aug. Van Geert behaalde 86 stemmen, de katholieke lijst van Al-

†
Bidt voor de Ziel
 VAN
Ferdinand Augustijn Snellaert,

Dochter in de Geveerde, lid der Koninklijke Akademie van België, hief wilskend lid van het Koninklijke nederlandsche Instituut, en, ridde, van vorstelijke orde, geboren te Kortrijk, den 21 July 1809, en overleden te Gent, den 3 July 1872.

Mij was een goede broeder en bloedverwant, een wellespise vriend, een menscheleerd als het waarn geveerde, een vruige voorstander van more, de taal en wetenschap en ippeig en vordendelyk loofgevaar van letterkunde en wetenschap seuseveltydloopen, meeuwot. Wat god kon gewandig zij.

Betrokken uit zijne stryden.
 De lesse begint met de signen, en de vordendelyk loofgevaar met de vordendelyk loofgevaar.

Eigen leven is de grootheid.
 De de volheid van een volk.
 Waar dit leven is, is volheid.
 Eigen spraak is de echte toek.

De Wetenschap heeft geene grenzen.

Naai mild het god, voor allen;
 Maak op den steen iets willek,
 Yeeng gods niet: waaraan?
 Deo wil en nie niet om.

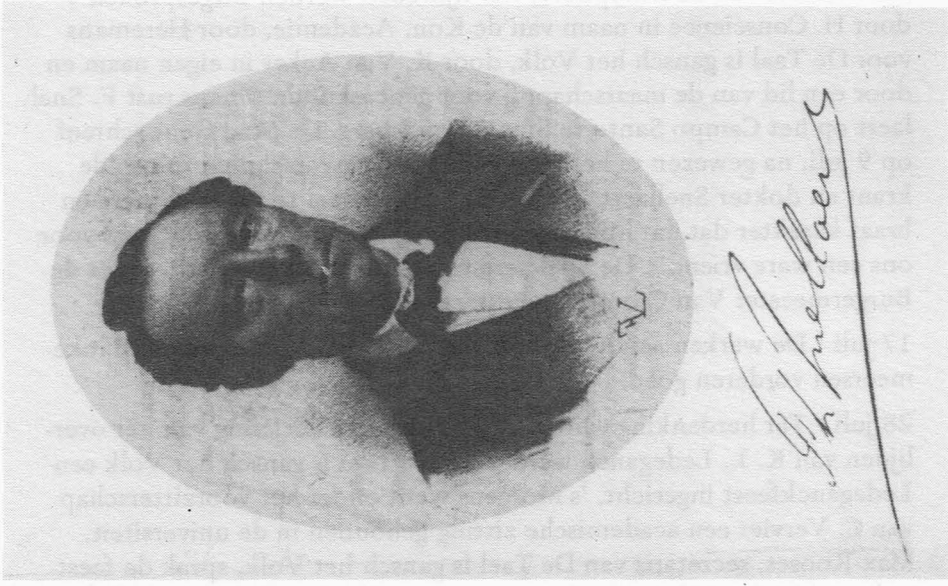
En woude de dood, dan zegt gij gel: ik kon;
 De betraachte 's goede en raag niet om.

Wat willek is de Hem bekend;
 God hierinnen willek ons liden,
 Doch gevee na zo veel stryden.

Maak der smert een salig end.
 Door de vordendelyk loofgevaar en de betraachte van Unus homo, vordendelyk loofgevaar, Meer! God seer de rid de vordendelyk loofgevaar, die gijn vordendelyk loofgevaar, waar nu vordendelyk loofgevaar heb, vordendelyk loofgevaar, en de God. Men woude van het konse geveerde is, het eenwige, het vordendelyk loofgevaar.

R. I. P.

Stenat. van Ercmond, Van Loos, te Gent.

fons Braeckman 97 stemmen en bekwam dus al de zetels.

3 juli : Heden overleed te Gent Ferdinand Snellaert. Hij was geboren te Kortrijk in 1809. Hij werd gezondheidsofficier te Utrecht en bleef in Nederland tot in 1835. Daarna studeerde hij nog twee jaar aan de universiteit te Gent en vestigde er zich als dokter in 1838. Hij was medestichter van De Tael is gansch het Volk in 1836 en schreef literaire bijdragen in het door hem gestichte Kunst- en Letterblad. Snellaert beseft echter dat literatuur onvoldoende is om de Vlaamse belangen te dienen. Samen met Blommaert neemt hij het initiatief voor een eerste petitionnement in 1840 (de tekst van de petitie is vermoedelijk van Blommaert). Natuurlijk is Snellaert een van de stichters van het Vlaamsch Gezelschap in 1846, is bij de stichting van het tijdschrift De Eendragt in 1846, lid van de redactieraad en zal in 1849 de openingsrede uitspreken op het Eerste Nederlandsch Congres te Gent, congres voornamelijk op initiatief van Snellaert ingericht. Hij is verslaggever van de Grievencommissie opgericht in 1856. We ontmoeten Snellaert opnieuw op de eerste vergadering van het Vlaamsch Verbond te Brussel in 1861. De bedoeling was tijdens de verkiezingen enkel kandidaten te steunen, die het programma van het Vlaamsch Verbond zouden aanvaarden. Te Gent liepen de pogingen om een Vlaams front te vormen boven de partijtwisten op een mislukking uit. Reeds einde 1860 had Snellaert de liberale partij verlaten. Snellaert werd begraven op het kerkhof van de Dampoort; vier lijkreden werden uitgesproken : door H. Conscience in naam van de Kon. Academie, door Heremans voor De Taal is gansch het Volk, door K. Van Acker in eigen naam en door een lid van de maatschappij voor geneeskunde. Thans rust F. Snellaert op het Campo Santo te Sint-Amandsberg. De Stad Gent schreef op 9 juli, na gewezen te hebben op de meningsverschillen tussen de krant en dokter Snellaert : "Hij zelf had een veel te verdraagzaam en braaf karakter dat dat hij daarom onze vijand zou wezen. Hij was voor ons een ware vriend". De Snellaertstraat gaat van het Meerhem tot de Burgermeester Van Crombrughestraat (aan de Tolhuislaan).

17 juli : De werken aan het lokaal van de schijfschieting in de Bijloke-meersen vorderen goed.

28 juli : Ter herdenking van de vijfentwintigste verjaring van het overlijden van K. L. Ledeganck werd door De Tael is gansch het Volk een Ledeganckfeest ingericht. 's Morgens werd onder het voorzitterschap van C. Vervier een academische zitting gehouden in de universiteit. Max Roosees, secretaris van De Tael is gansch het Volk, sprak de feestrede uit. 's Namiddags werd een optocht gehouden naar het graf van

Ledeganck. In de stoet begeleid door het muziek van de Weesjongens en de fanfare van de maatschappijen De Noordster en De Eendracht stapten afvaardigingen van talrijke maatschappijen van Gent en omgeving. In zijn toespraak riep P. Geiregat De Vlamingen op voor de strijd voor herstel van hun grieven. Andere toespraken werden gehouden door K. Ledeganck, H. Keurvels en J. Hoste. Daarna had in Het Posthotel een banket plaats, waarop talrijke feestdronken werden gehouden, voorgesteld door Vervier, Jan Ledeganck, Jan ten Brink (Den Haag), J. De Geyter (Geuzen Antwerpen), Van Beers, Julius Hoste, Heremans, Max Rooses, W. Rogghé en J. Sabbe. Uit alles blijkt dat het feest een liberale manifestatie was.

Men vraagt remplaçanten aan 1000 tot 1200 fr. Vijftig tot honderd frank voor het aanbrengen van een man.

31 juli : De werken door het huis Ferd. Lousbergs om een artesische put te boren, zijn na lange arbeid geslaagd. Men denkt dat het debiet 50 000 liter per 24 uur zal bedragen. De bron werd gevonden op een diepte van 170 meter.

14 augustus : De inwoners van de Herderstraat (zijstraat Drongensteenweg) klagen er over, dat hun straat geen riolering heeft en niet is verlicht.

16 augustus : Bij graafwerken aan het Rabot en de Begijnhoflaan zijn een aantal grafzerken uit de bedding van de rivier gehaald. Ze zijn afkomstig van het Sint-Jacobs- en het Sint-Niklaaskerkhof.

14 september : Men meldt uit Brussel de dood van Karel Louis Spilthoorn, advocaat bij het beroepshof. K. L. Spilthoorn speelde een rol te Gent in 1848. (zie artikel Gent in 1848 in Ghendtsche Tydinghen maart 1976).

15 september : Te Gent wordt een internationale schietwedstrijd gehouden. De zaterdag werd het feest aangekondigd door het luiden van de grote klok en door beiaardspel.

Op zondag werden de vreemde schutters opgewacht aan het station. Hier werd in open lucht een kerkelijke dienst ingericht voor de Engelse schutters en opgedragen door een Anglikaans priester. Daarna stapte men in stoet naar het stadhuis, waar de schutters werden ontvangen door de stedelijke overheden en waar herinneringsmedailles werden uitgereikt.

's Namiddags was er op de Koornmarkt een muziekfestival, waaraan militaire muziekkorpsen alsook muziekkorpsen van de burgerwacht deel namen. 's Avonds was er een volksconcert op de Kouter.

Op maandag 16 september bracht koning Leopold II een bezoek aan

BANQUET

OFFERT PAR

M^r LE BOURGEMESTRE DE LA VILLE DE GAND ET Mme LA COMTESSE DE KERCHOVE DE DENTERGHEM

à

S. M. LE ROI

et à

S. A. R. LE COMTE DE FLANDRE,

LE 17 SEPTEMBRE 1872

M E N U .

Huitres Royales d'Ostende.

Potage à la Tortue.

Bisque d'écrevisses.

Cromesky à la Polonaise.

Croustades à la Talleyrand.

Turbot, sauce à la Joinville.

Quartier de chevreuil, sauce venaison.

Côtelettes à la purée de champignons.

Bécassines à la Dénidoff.

Foies d'oies à la Périgord.

Filets de poulets à la Russe.

Sorbets glacés.

Haricots verts à l'anglaise.

Anchois nouveaux de Nice.

Choux-fleurs au parmesan.

Perdreux rôtis.

Ortolans en caisse.

Buisson de Homards.

Pâtés de faisans de Strasbourg.

PATISSERIES.

Crème Souveraine.

Macédoine à la Malfery.

Glaces. — Fruits. — Dessert.

Gent. Aangekomen in het station reed de vorst te paard naar de Coupure, waar de burgerwachten, de vreemde schutters en het leger waren opgesteld. Daarna had er een défilé plaats op de Kouter. Om drie uur was er een banket in het Casino, waaraan de vorst en de vreemde schutters deel namen. 's Avonds was er een galaconcert in de opera, waar de Koormaatschappij een koor uitvoerde op tekst van Gust. Corijn en muziek van Fl. Van Duysel. De tekst van de feestcantate herinnert aan de tijd van Artevelde.

Burgers van twee vrije landen,
Telgen van 't germaansche bloed,
Vrienden, broeders sluiten banden
Die geen macht weer scheiden doet.
Belg en Brit zijn opgetogen;
Rein geluk glimt elk in de oogen;
Jublend dreunt hun blij gezang,
Krachtig schellen de klaroenen
Zwierig wappren de festoenen,
"England leve !" juicht 't gedrang !

Er was nog een feest in de Melomanen, een volksbal op de Kouter en een verlichting van de gemeentegebouwen en van een aantal particuliere woningen.

De dinsdagvoormiddag bracht koning Leopold II een bezoek aan La Lys, waar hij door Karel de Hemptinne, Eug. De Smet, Ad. Neyt en H. Rolin werd ontvangen, aan de Grasfabriek en aan de Gentsche Vlasspinnerij. Aan enkele werklieden werden door de koning eretekens uitgereikt. Volgens het verslag in de Gazette van Gent werken in La Lys 2500 werklieden, in de Grasfabriek 2000 werklieden en in de Gentsche Vlasspinnerij 2000 werklieden (mannen, vrouwen en kinderen). De vorst bezocht niet de fabriek Lousbergs omdat Jozef de Hemptinne weigerde de burgemeester te ontvangen.

De dinsdag was er nog een schermwedstrijd, een concert in de Dierentuin door de Gidsen en een Venetiaans feest.

Aan de schietwedstrijden namen meer dan 4000 schutters deel : 3 278 Belgen, 588 Engelsen, 97 Nederlanders, 29 Fransen, 13 Luxemburgers, vier Duitsers en een Oostenrijker. Men schoot op 100, 200 en 300 meter. De wedstrijden duurden van 16 tot 30 september.

Het bezoek van de koning aan enkele fabrieken gaf aanleiding tot een polemiek tussen enkele kranten. Volgens de Gazette van Gent had de koning Frans gesproken met de werklieden. De Journal de Gand schreef, dat dit niet juist was en dat de koning Vlaams had gesproken. Hierop schreef de Gazette van Gent : "Als een koning de taal van zijn

volk kent, dan moet die koning die taal gebruiken als hij spreekt tot het volk, vooral als hij weet, dat het volk hem in geen vreemde taal begrijpt. Als de koning verkeerd handelt, moet hem de waarheid gezegd worden. Als wij van de kleinste ambtenaar eisen, dat hij onze taal spreekt, dan mogen wij het wel doen van de hoogste". Hierop komt een recht op antwoord van de directeur van La Gantoise : het verslag van de Journal de Gand is juist. Ook vier meesterknechten verklaren dat de koning hen in het Vlaams heeft toegesproken. De twee opstellers van de Gazette van Gent, nl. Pieter Geiregat en Joz. van Hoorde, antwoorden : "de koning sprak enkel Frans". Nu komt de heer De Smet, directeur van La Lys ook bevestigen, dat de koning Vlaams sprak en ook de heer Delanière, directeur van de Grasfabriek deelt dit mede. Waar ligt de waarheid ? Vermoedelijk heeft de vorst wel enkele woorden Vlaams gesproken, maar P. Geiregat (1828-1902) en J. Van Hoorde (1843-1916) hebben dit niet gehoord.

12 oktober : Na de verkiezing blijft Ch. de Kerchove burgemeester; de schepenen zijn A. Wagener (Onderwijs en Schone Kunsten), D. Levison (Financiën), L. Vermandel (Openbare Werken) en Ch. Picquaert. Tijdens de eerste vergadering van de nieuwe gemeenteraad brengt Voituron in een urenlange interpellatie een zware kritiek uit op de werking van het gemeentebestuur - in werkelijkheid op het oud college - tijdens de periode 1870-1872, periode, waarin Voituron geen lid was van de gemeenteraad. Voituron stelt de vraag : "Je demande quels sont les moyens que le collège proposera au conseil pour atrêter la décadence de la ville". Uit het antwoord van de burgemeester citeren we : "Il est impossible au collège de répondre immédiatement au réquisitoire de M. Voituron" en nog "Il y a quelque chose de plus fort et c'est votre prétention" en een gemeenteraadslid herhaalt "les prétentions de M. Voituron sont réellement incroyables". In bijna al de zittingen van de gemeenteraad zal Voituron in urenlange tussenkomsten de voorstellen van het college scherp veroordelen.

Le Bien Public stelt de vraag : "Cherche-t-il avant toutes choses, à se venger de l'exécution sommaire dont il fut jadis la victime ?" Maar Le Bien Public staat natuurlijk sympatiek tegenover de tussenkomst van Voituron : "Voilà depuis quinze ans (= 1857 : einde burgemeesterschap Delahaye) la première fois qu'on examine d'une manière quelque peu indépendante et sérieuse la situation administrative de la ville de Gand".

De gemeenteraad keurt de verkoop goed van 1096 M 2 - een deel van het oud jongensweeshuis - aan het Rijk voor 120 000 fr. Het gebouw is bestemd voor het rijksarchief.

STAD GENT.

KERKHOVEN.

De Gemeenteraad.

Gehoord het verslag van het College bevestigende dat het nieuw kerkhof voltrokken is en aan zijne bestemming zal overgeleverd worden den 1 Januari 1873:

Dat van eenen anderen kant het nu bestaande kerkhof der Brugschepoort tot zijne bestemming niet meer kan dienen ten ware men de graven opende voor den door de wet bepaalden tijd:

Op het gelijkvormig voorstel van het Schepenen-College:

BESLUIT :

Het oud kerkhof der Brugschepoort zal den 1 Januari 1873 gesloten worden, en zal geene andere bestemming voor 30 jaren verloopen, mogen hebben.

Gedaan in zitting des Gemeenteraads van 2 December 1872.

De Burgemeester-Voorsitter.

Graaf DE KERCHOVE.

De Gemeente Secretaris.

A.-J. DE VYLDER.

Le Conseil communal.

Du'il le rapport du College constatant que le nouveau Cimetiere est acheve et sera livre a sa destination le 1 janvier 1873:

Que d'autre part le Cimetiere actuellement existant au faubourg de Bruges, ne peut plus servir a sa destination, a moins de rouvrir les fosses avant le delai fixe par la loi:

Sur la proposition conforme du College echevinal:

DECIDE :

L'ancien Cimetiere du faubourg de Bruges sera ferme le 1 Janvier 1873, et ne pourra recevoir aucune autre destination avant trente ans revolus.

Fait en seance du Conseil communal du 2 Decembre 1872.

Le Bourgmestre-President.

Comte DE KERCHOVE.

Le Secretaire Communal.

A.-J. DE VYLDER.

In verband met de tussenkomsten van Voituron zal De Stad Gent op 2 november schrijven : "Niets is meer bedroevend om zien dan iemand, die men veronderstelde een heldere geest en loyaal hart te bezitten, op eens door de schuld van een verblindende eigenliefde of door de onoverwinnelijke spijt over een verloren plaats, alle gezonde rede onder de voeten ziet trappen en alle liefde voor klaarblijkende waarheid halsstarrig ziet verstikken. Dit bedroevend schouwspel gaf Voituron".

20 oktober : "Nauwelijks is de groeve, die de stoffelijke overblijfsels van C. Serrure en F. Snellaert bevat, gesloten of een nieuwe slag komt de Vlaamsche zaak treffen. Karel Vervier is op 20 oktober te Waarschoot overleden". (Het Volksbelang) Karel Vervier was geboren te Gent op 12 augustus 1789. Hij studeerde aan de Ecole Centrale te Gent en daarna te Parijs. Terug te Gent is hij bankier van 1808 tot 1814; daarna was hij ontvanger van belastingen te Eeklo tot in 1834. In 1831 wordt hij lid van de senaat. In 1836 werd hij als orangist lid van de provincieraad en zal er lid blijven tot in 1870. Vervier was lid van een aantal Vlaamse verenigingen, o.a. van De Taal is gansch het Volk. Reeds in 1820 publiceerde hij een dichtbundel; een tweede bundel verscheen in 1840. Vervier werd burgerlijk begraven op het kerkhof buiten de Dampoort. Heremans sprak een rede uit namens De Taal is gansch het Volk, De Brouckère namens La Liberté. Na het sluiten van het kerkhof aan de Dampoort werd het stoffelijk overschot van Vervier overgebracht naar het nieuw kerkhof, alwaar het graf thans nog bestaat.

11 november : Men legt de grondvesten van het station van de ringspoorweg op de Blaizantvest (Het station Rabot).

2 december : Dokter Burggraave verdedigt in de gemeenteraad de verplaatsing van de botanische tuin van Baudeloo naar de Bijlokemeersen, gezien de huidige tuin te klein zou zijn. Aan de verdere tussenkomst van Bruggraave ontlene we : "Sans mériter d'être traité de socialiste, il est permis de s'occuper des ouvriers. La demeure de l'ouvrier, sa vie domestique prime même l'instruction. Batavia : c'est une honte pour la ville que de pareils quartiers existent. C'est pire que les ghettos du moyen âge".

De gemeenteraad keurt een nieuw reglement op het slachten van vee goed : vanaf 1 januari 1873 zal het verboden zijn in de oude voorgeborchten van de stad vee te slachten. Het is ook verboden in de oude voorgeborchten vers vlees te verkopen voortkomende van niet in het slachthuis afgemaakte dieren. Het oud kerkhof in de huidige Desmetstraat zal gesloten worden op 31 december 1872 en het nieuw kerkhof zal in gebruik worden genomen.

STAD GENT.

KERKHOVEN

OPENING

*van het nieuw Kerkhof in het voorgeborchte
der voormalige Brugschepoort.*

Het College,

Gezien de beraadslaging des Gemeenteraads van 25 Augusti 1866, beslissende het daargestellen van een nieuw Kerkhof in het voorgeborchte der voormalige Brugschepoort;

Gezien het koninklijk besluit van 11 November opvolgende, deze beraadslaging goedkeurende;

Overwegende dat dit nieuw Kerkhof is voltrokken, en aan zijne bestemming kan overgeleverd worden;

BESLUIT :

Eenig artikel. Het nieuw Kerkhof in het voorgeborchte der voormalige Brugschepoort, zal op 1 Januari 1873, aan zijne bestemming overgeleverd worden.

Gedaan in zitting van 29 November 1872.

Graaf DE KERCHOVE.
De Gemeente Secretaris,
A.-J. DE VYLDER.

Le Collège,

Vu la résolution du Conseil communal en date du 25 Août 1866, décrétant l'établissement d'un nouveau Cimetière au faubourg de la ci-devant porte de Bruges;

Vu l'arrêté royal du 11 Novembre suivant, portant approbation de cette résolution;

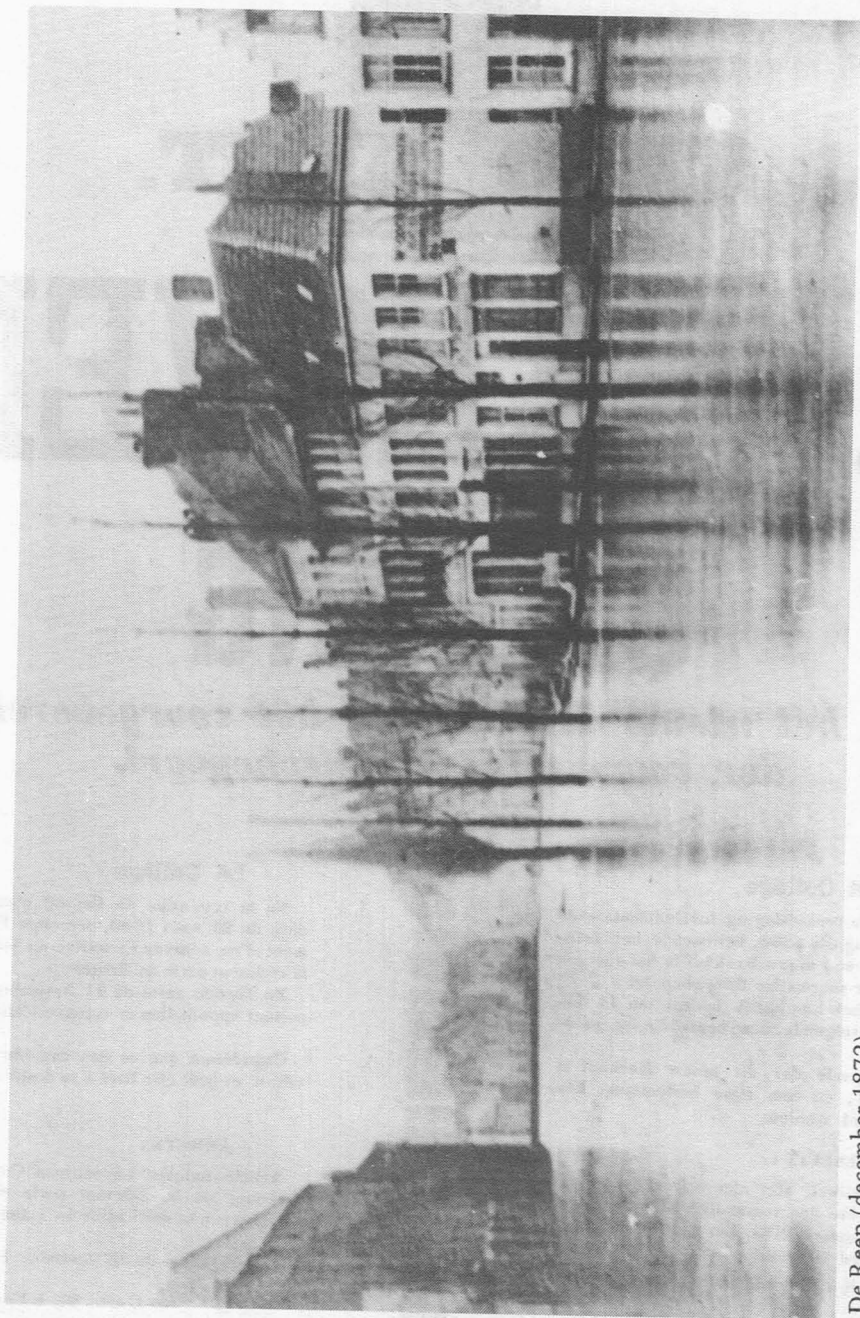
Considérant que ce nouveau Cimetière est achevé et peut être livré à sa destination;

ARRÊTE :

Article unique. Le nouveau Cimetière au faubourg de la ci-devant porte de Bruges, sera livré à sa destination le 1 Janvier 1873.

Fait en séance du 29 Novembre 1872.

Comte DE KERCHOVE.
Le Secrétaire Communal,
A.-J. DE VYLDER.

De Reep (december 1872)

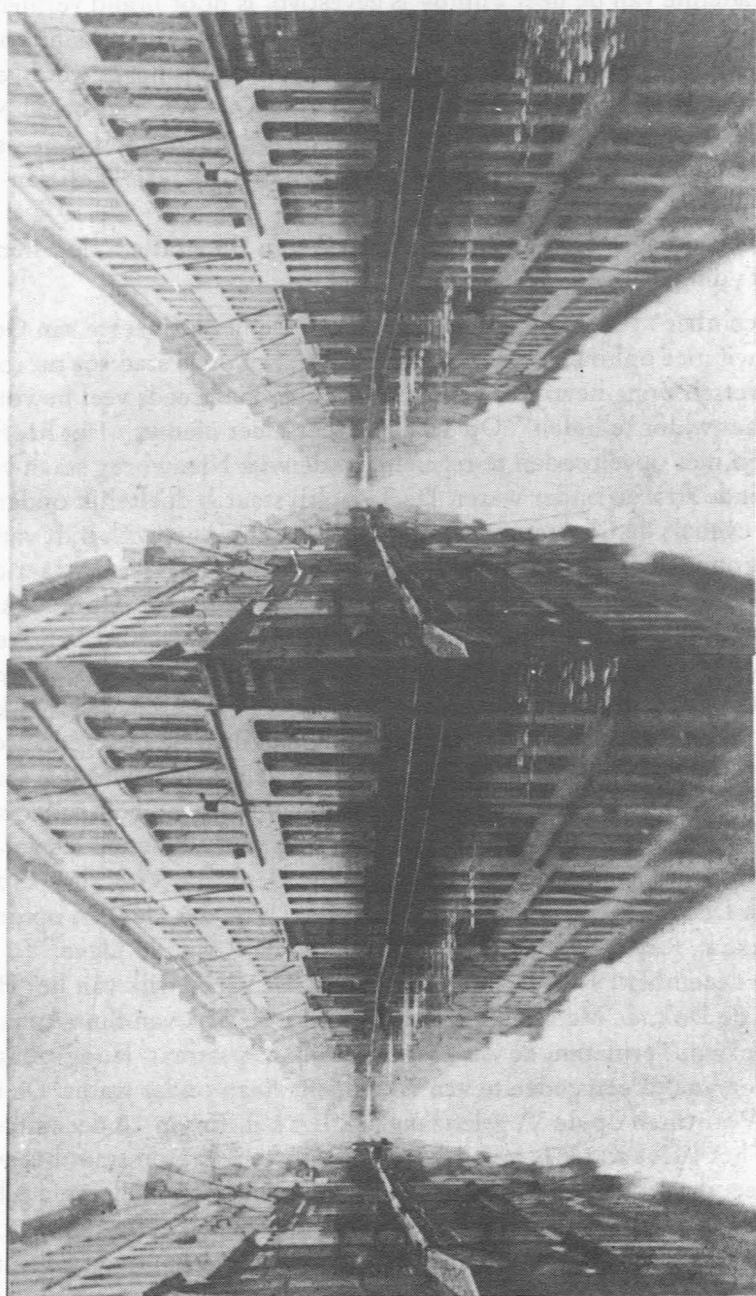
9 december : Het huis boven de ingang van de Vismarkt, waar de tekenacademie van de heer Pinnoy is gevestigd, is door brand vernield. Het beeld Neptunus is erg beschadigd. De schade wordt geraamd op 12 000 fr. De monumentale ingangspoort van de Vismarkt werd gebouwd in 1689 naar een tekening van Arthur Quellyn. Het beeld Neptunus was van G. Helderbergh van Gent, de dolfinen waren van Van Poucke van Diksmuide en het beeld Leie en Schelde van Paoli van Antwerpen.

Op 9 december overleed August Van Lokeren (biografie : zie Ghendtsche Tydinghen 7e jg. blz. 141)

13 december : Reeds op 7 december lezen we in de Gazette van Gent : "Het wil niet ophouden van regenen. Alhoewel onze stad tot nu toe van overstroming bevrijd is gebleven, toch hebben reeds veel bewoners door het water te lijden". Op 13 december meer nieuws : Het heeft gisteren niet opgehouden te regenen. In de wijk Nieuwbrug staan verschillende straten onder water. De Tichelrij staat gedeeltelijk onder water evenals de Chartreuzenstraat. Ook de Sint-Annawijk lijdt van overstromingen. Hoven en weiden gelegen tussen de Priesterstraat en de Oude Sassepoort vormen slechts een uitgebreid meer. De steenkolen kunnen langs de bevaarbare waterwegen Gent niet meer bereiken.

Op 14 december : Deze nacht is het water nog geklommen. Het zijn juist de werklieden, reeds beproefd door het stilvallen van de fabrieken, die het meest door het water te lijden hebben, daar de lage gedeelten van de stad het meest bewoond wordt door de arbeidersklas. De Gazette van Gent stelt vast, dat er in de arme wijken geen voetpaden zijn aangelegd en vraagt "Waarom heeft men de kleine wijken aldus verwaarloosd ?" Veel fabrieken liggen stil : de Gentsche Vlasfabriek, de fabriek De Smet-Guequier op de Oude Vest, Van der Heyden op de Muinkkaai, Rey op Ledeberg, Lousbergs op de Reep, de Lieve.

Op 15 december : Het verergert nog altijd. De ganse wijk van het H. Kerst, de Dok, de Metselaarsstraat, de Reke, de wijk van Sint-Anna, de Leiekaai, Terplaten, de Zilverstraat, Molenaarsstraat, Hoogstraat, Begijnengracht, een gedeelte van Akkergem staan onder water. De fabriek Voortman op de Vogelenzangkaai ligt stil. En op 16 december wordt het : Het water is nog geklommen. In veel straten staat het water twee, drie tot vier voet hoog. De balken, welke de stad heeft gelegd, drijven weg. Veel werklieden bezitten niets meer om eten te kopen, daar ze de ganse week niet hebben gewerkt. Het Bestuur van de Burgerlijke Godshuizen heeft het oud klein hospitaal aan Sint-Jacobs ter beschikking van de overstromenden gesteld. De landerijen en weiden rond de stad staan zeer diep onder water. Ze lijken een zee. Men heeft

De Sloopstraat in december 1872 (stereofoto)

reeds lijken van koeien opgevist. Het groot begijnhof lijkt een uitgestrekt meer. Het Burgerlijk Hospitaal is gedeeltelijk overstroomd. In De Stad Gent lezen we : Geheel de Ottogracht en een deel van de Baudelooststraat staat onder water; het atheneum is gesloten. Op de Sleepstraat staat het water vanaf het Sluizeken tot aan het Heilig Kerst. De Oude Veemarkt lijkt een rivier. In de zwemschool Dossche staat het water tot aan het dak van de cabines.

Op 19 december : Het water daalt zeer langzaam. Op 20 december : De daling van het water duurt voort. En op 21 december : In het werkhuis La Flandre is het werk gedeeltelijk hernomen. Ook bij De Smet-Guequier wordt opnieuw gewerkt. Uit het Jaarverslag vernemen we, dat van de 77 afdelingen, waarin de stad is verdeeld door het Armbestuur 43 afdelingen werden geteisterd door overstromingen. Door tussenkomen van de armenmeesters werden steenkolen, dekens, geld, brood en aardappelen uitgedeeld. Ook thans weer werd beroep gedaan op de liefdadigheid. Door het stadsbestuur werd een inschrijvingslijst geopend. De kranten Le Journal de Gand samen met De Stad Gent en Le Bien Public openen een inschrijvingslijst.

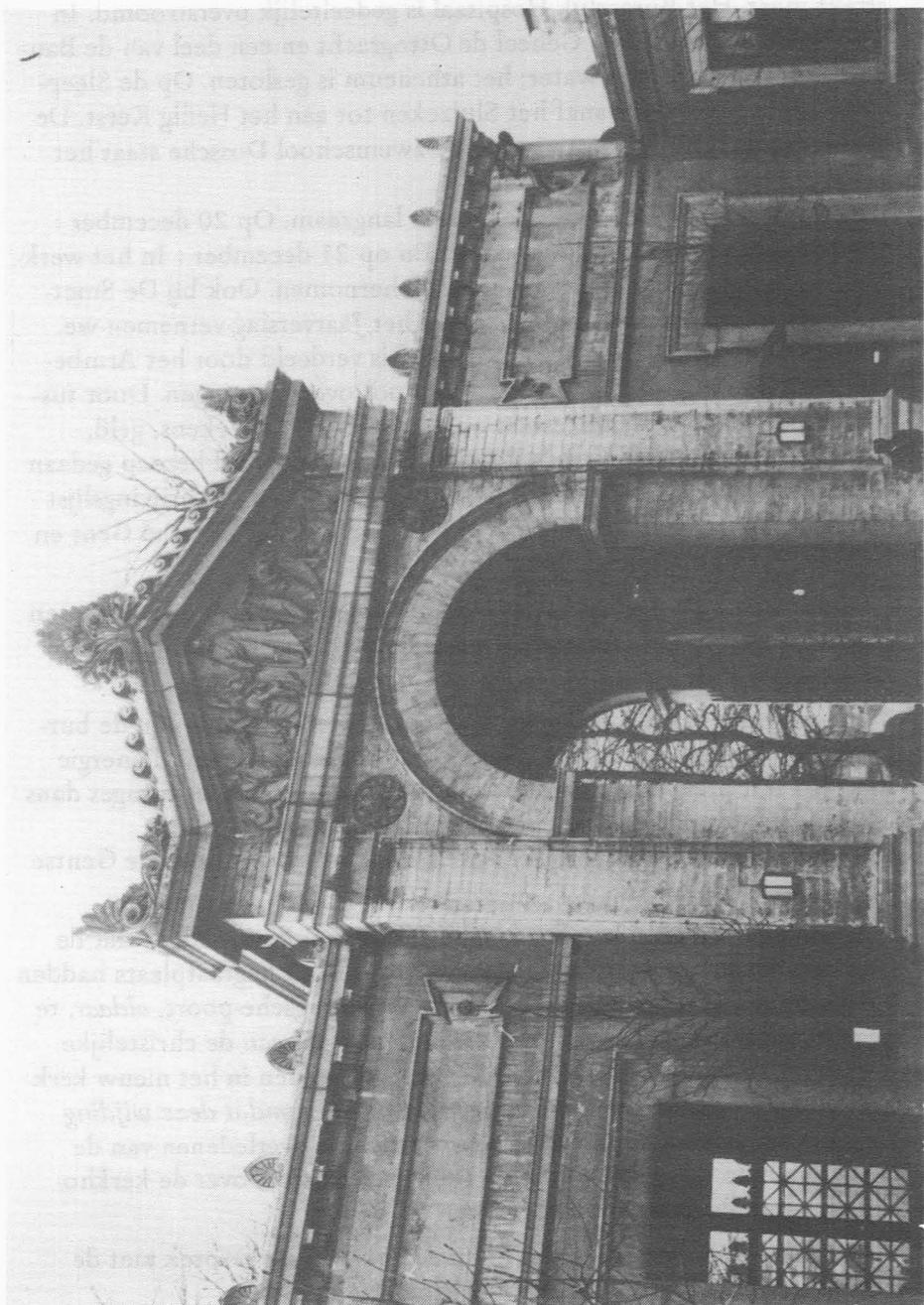
22 december : De hertog d'Arenberg heeft een stuk grond groot zeven ha. en gelegen te Sint-Amandsberg aangekocht voor de bouw van een nieuw begijnhof.

30 december : Voituron brengt in de gemeenteraad hulde aan de burgemeester "pour sa conduite pleine de dévouement et pour l'énergie dont il a fait preuve pendant que l'inondation exerçait ses ravages dans les quartiers les plus pauvres et les plus populeux de la ville". De burgemeester leest een brief van de bisschop voor, die in de Gentse kerken werd afgelezen.

"Met diepe droefheid kondigen Wij u aan, Beminde Broeders, dat de overledenen van uwe parochie, die tot heden voor begraafplaats hadden het katholiek kerkhof buiten de voormalige Brugsche-poort, *aldaar*, te beginnen van Woensdag aanstaande, *niet meer mogen* de christelijke begraving ontvangen en dat zij zullen gelegd worden in het nieuw kerkhof, welk Wij tot heden toe niet gewijd hebben, *omdat deze wijding Ons niet toegelaten wordt*. Dus berooft men de overledenen van de krachtige hulp der gebeden die de Heilige Kerk stort over de kerkhoven en over alle degenen die er rusten."

De burgemeester verklaart, dat hij in een particulier gesprek met de bisschop heeft gezegd - we geven de Franse tekst - :

"... s'il voulait bénir le cimetière ou s'il voulait bénir les fosses, il rencontrerait de la part de l'autorité le soutien qu'elle accorde à tous les

Poort nieuw kerkhof

cultes, mais que je voulais rester maître, aux termes de la loi, de la désignation des fosses.”

In een antwoord op een brief van de bisschop herinnert de burgemeester aan de correspondentie van 1866 - het cholera-jaar - in verband met de uitbreiding van het kerkhof van de Heuvelpoort.

“Entre autres conditions vous y exigez la promesse “de ne pas laisser violer la partie bénite par l’inhumation d’une personne que les lois de l’Eglise excluent d’un cimetière béni.”

De burgemeester verklaart zich te houden aan de stelling uitgedrukt in een brief van 9 augustus 1866 aan de bisschop :

“... Nous tenons pour abrogé l’article 15 du décret de Prairial an XII pour toutes les raisons que M. le Ministre des finances a développées devant le Sénat, le 8 avril 1862, à propos de la pétition des marguilliers d’Uccle. De plus, nous regardons l’établissement de lieux de sépulture communs pour tous les cultes, toutes les sectes, comme la solution qui tient le mieux compte de la tolérance qui distingue la société moderne, et de l’impossibilité pour l’autorité civile, soit de faire des investigations sur les croyances des citoyens pour les classer, après leur mort, soit de se dépouiller elle-même, au profit des ministres des cultes, du droit de fixer l’emplacement de chaque tombe.”

In verband met het kerkhofprobleem schrijft Jan Art (1) : “In 1873 wanneer het stadsbestuur overgaat tot de opening van een nieuw kerkhof en aan de bisschop geweigerd wordt dit in zijn geheel te zegenen, is het stadium der schermutselingen voorbij. De kerkelijke overheid van haar kant weigert de begraafplaatsen per kuil te zegenen en tracht iedere begrafenis op wat het “Geuzenkerkhof” wordt genoemd, te boycotten. Voor individuele inzegening was immers een pauselijke dispensatie vereist en deze zou pas in 1891 van Rome bekomen worden.” Begin 1873 zal een Comité pour la défense des cimetières catholiques worden opgericht om te verhinderen dat personen tegen hun wil op de nieuwe begraafplaats zouden begraven worden. Het Comité onder het voorzitterschap van E. H. Devos, pastoor van Sint-Jacobs telde als leden J. de Hemptinne, Alfr. de Kerchove, J. Lammens, d’Alcantara, W. Verspeyen, Casier en ridder de Ghellinck. Op 14 oktober 1873 werd een nieuw gewijd kerkhof te Mariakerke geopend. Terwijl werden ook in al de parochies Broederschappen van de Goede Dood opgericht. Mits een bijdrage van enkele centimes per week wordt een kerkelijke begrafenis verzekerd.

In 1873 zijn er te Gent drie kerkhoven : het nieuw niet gewijd kerkhof en de twee gewijde kerkhoven (Heuvelpoort en Dampoort, dat zal

gesloten worden in 1877). De voornaamste factor bij de keuze van de begraafplaats was natuurlijk de geloofsovertuiging, een bijkomende factor was wel de afstand tussen het sterfhuis en het kerkhof. Zo zullen bewoners van de wijk van Sint-Pieters wel meestal begraven worden op de Heuvelpoort en bewoners van de Dampoort tot in 1877 op het kerkhof van de Dampoort. Bewoners van straten gelegen langs de linker oever van de Brugse vaart gaan gemakkelijker naar Mariakerke. Na 1877 zullen veel bewoners van de Dampoort zich laten begraven op het kerkhof van Sint-Amandsberg. Het is moeilijk uit de statistieken een duidelijk beeld te krijgen wat de keuze van de begraafplaats betreft; zeker is dat tot 1914 slechts een kleine helft van de bevolking begraven wordt te Gent. Overtuigde katholieken en leden van de Broederschap van de Goede Dood gaan naar Mariakerke of Sint-Amandsberg.

Overtuigde liberalen en later socialisten gaan naar het kerkhof van de Brugse poort (het nieuw kerkhof). Men moet echter een onderscheid maken tussen een begrafenis in niet gewijde grond en een burgerlijke begrafenis. Practisch al de personen, die zich lieten begraven op het nieuw kerkhof werden begraven met een kerkelijke dienst. De burgerlijke begrafenis was een hoge uitzondering. Pas na de eerste wereldoorlog gaf de kerkelijke overheid aan de priesters de toelating om de begrafenis naar het nieuw kerkhof te vergezellen en de grafkuil te zegenen.

Reeds op 3 december had volksvertegenwoordiger Drubbel de minister geïnterpelleerd over het vraagstuk van de kerkhoven. De minister antwoordde : "La solution à donner à la question des cimetières est très grave et jusqu'à l'heure le gouvernement n'a encore pris aucune résolution".

In 1872 waren er eentwintigtal korte stakingen meestal in de textielnijverheid.

Op internationaal vlak is practisch niets te vermelden. We willen enkel de geboorte vermelden van de Engelse wiskundige en filosoof Russell (overleden 2.2.1970) en van de ontdekkingsreiziger Ronald Amundsen, omgekomen tijdens een reddingsexpeditie van Nobile in 1928.

M. STEELS

(1) Jan Art : Kerkelijke Structuur en Pastorale Werking in het Bisdom Gent tussen 1830 en 1914.

Jan Art : Herders en Parochianen. Kerkelijkheidsgegevens betreffende het bisdom Gent 1830-1914.

LAURENS VAN DE HAUTE, EEN GROTE VRIEND VAN HET WENEMAERSHOSPITAAL

U weet stellig wat mini-aturen, mini-atoren, mini-formaten, mini-fietzen, mini-trips, mini-rokken, mini-jurken, mini-kini's zijn (of waren). Over geen enkel van de lange rij mini's zullen we het hebben, maar wel over die kleine schilderijtjes, vooral portretjes, die we gewoon zijn links te laten liggen, geen blik te gunnen, kortom te negeren. Het woord zegt het zelf *miniportretjes*.

Welke afmetingen die buitenissige dingetjes dienen te hebben om *mini* te mogen genoemd worden ? Ik zou zeggen : niet veel groter dan 20 cm.